

BÚCSÚ MAGÓCSI KÁROLYNÉTÓL

Bár már évtizedek óta ismertük egymást, mégis meglepett, amikor – úgy tizenöt évvel ezelőtt – az ő hangja szólalt meg a telefonban: „Gyurka, volna-e kedve, ideje aktívabban is részt venni a Múltunk Öröksége Alapítvány tevékenységében? – kérdezte. Kedvem volt, hiszen már korábban is támogattam az alapítványt, részt is vettem egy-egy rendezvényen – ideje meg arra van az embernek, amire szakít, amit fontosnak tart. Igent mondtam tehát, és nem bántam meg. Olyan emberek, barátok közé kerültem, akikkel közös célunk volt: a magyar gyermekmozgalmak, ezen belül is kiváltképp az úttörőmozgalom hagyományainak felkutatása, megőrzése, továbbörökítése. Magócsi Károlyné, Erzsike volt közöttük talán a legaktívabb, noha ő volt a korelnök is. Igaz, ezt senki meg nem mondta volna róla: kezdeményezett, intézkedett, biztatva az elszontyolódókat, feladatokat vállalt – és a vállalt feladatokat mindig felülmúlhatatlan precizitással teljesítette.

Mindig sietett: még nyolcvanon felül is nehéz volt lépést tartani vele, mert fontos elintéznivalói voltak, hiszen nemcsak az alapítvány ügyeiben serénykedett, de még idős korában is több szervezet aktív tagja volt.

Céltudatosságát, pedagógusi elkötelezettségét, akaraterejét mi sem mutatja jobban, mint az, hogy a tanítóképzőt 1942 és 1947 között – tehát a háború alatt és közvetlenül utána – bejáróként végezte el, – akkor, amikor még az is bizonytalan volt, hogy lesz-e aznap oda- vagy visszafelé vonat. Mégis, a cseppet sem kedvező körülmények ellenére is kitűnő eredménnyel képesítőzött 1947-ben.

Gazdag pályafutásának bemutatása lehetetlen vállalkozás. Az első

tíz esztendő „világjárása” után (Csévharaszi pályakezdés után Monor, Érd-Ófalu, majd Tápiószecső következett). 1957-ben férjével visszakérték magukat később várossá előlépett szülőfalujukba, Monorra, amelyhez azután már végleg hűek maradtak.

Csodálatos, hogy mi mindenre tudott időt szakítani. Miközben kisgyermeket nevelt, és az országban első között tanított orosz nyelvet, elvégezte a pedagógiai főiskolát (főiskolai oklevelének 65. évfordulóján, 2018-ban vehette át vas diplomáját), szabadidejében pedig sakkozott. Nemcsak szerette, sikerrel is művelte ezt az elmesportot, egy alkalommal még pedagógus spartakiádot is nyert.

A monori évtizedek során számos területen bizonyíthatta képességeit: orosz nyelvtanárként, úttörő csapatvezetőként, járási úttörőtítkárként, majd – leghosszabb ideig – iskolaigazgatóként egyaránt megállta helyét, a hetvenes-nyolcvanas években a monori igazgatói munkaközösséget is közmegelekedésre vezette.

Magócsi Károlyné igazi közösségi ember volt, e kifejezés legnevesebb, leggazdagabb értelmében. Életeleme volt a közösség, és örömet okozott számára, ha kimeríthetetlennek tűnő energiáját a közösség érdekében hasznosíthatjt. Pedig sok közösségnek volt aktív, gyakran meghatározó tagja.

Fontos volt számára Monor, a település, amelyhez – férjével együtt

– ezer szálon kötődött, s amelynek javára, ha szükség volt rá s tehetett, örömmel munkálkodott: kezdeményezte – és el is érte! – a temetők vezetékes vízellátását, szervezte saját utcájuk gázbekötését, alapító tagja volt a Helytörténeti Körnek s maga is publikált a település hatszáz éves évfordulójára megjelent Monori Krónikában. Amíg egészsége engedte, aktív tagja volt a Monori Nyugdíjas Pedagógusok Katedra Klubjának is.

Egész életében meghatározó fontosságú volt az úttörőmozgalom. Csapatvezetőként, majd járási úttörőtítkárként versenyeket, vetélkedőket, műsorokat rendezett, megszervezte a járási váltótábort, melyben nyaranta 6 – 700 kisdobos és úttörő tölthetett felejthetetlen napokat, később aktív tagja volt az Országos Út-

törő-történeti Bizottságnak.

És persze – mint arról már volt szó – nélkülözhetetlen tagja a Múltunk Öröksége Alapítvány kuratóriumának, amely – mondhatni – az Úttörő-történeti Bizottság szellemi örököse, tevékenységének folytatója.

Az Országos Úttörő-történeti Bizottságnak volt jeles tagja alapítványunk nagylelkű támogatója, Marton Jenő, akinek halála után kuratóriumunk úgy döntött, hogy a nevét viselő díjat alapít azon iskolák legkiválóbb tanulói számára, amelyekben egykor Marton Jenő tanított, valamint emlékérmét a magyar gyermekmozgalmakban kiemelkedő vezetők számára. A gyermekkitüntetés gondozását Erzsike vállalta magára: levelezett az iskolákkal, intézte az adminisztrációt, szervezte az átadási alkalmakat. Az első kitüntetést is ő adta át 2007-ben Reziben az akkor még nyolcadik osztályt végző, azóta világhírűvé vált, Európa- és világ bajnok paraolimpikon úszónak, Illés Fanninak. Erzsike megnyerő személyisége és az átadáskor mondott beszéde olyan emlékezetes maradt, hogy azóta is minden évben őt kérték, hívták átadónak Rezibe, és ő szívesen ment minden alkalommal – egészen 2018-ig. A következő évben egészségi állapota már nem tette lehetővé a hosszú utat, ez évben a koronavírus járvány miatt nem volt nyilvános átadás – jövőre pedig már hiába hívják...

Alapítványi feladatainak ellátásában (is) nélkülözhetetlen segítőtje volt fia, Zoltán, aki az éppen aktuális esemény helyszínére szállította (s erre az évek múltával egyre nagyobb szükség volt), átvállalta az adminisztráció számítógépes részét, prezentációt készített az alapítványi találkozóra, de, ha kellett, az alapítványi könyvgyűjtemény leltározásában is közreműködött.

Erzsike sokoldalú tevékenységét és eredményeit számos állami és mozgalmi kitüntetéssel ismerték el. Ezek közül az egyik legbecsesebb a kuratóriumunk által adományozott Marton Jenő-emlékérem, amelyet 2008-ban Nádházi Lajossal, a Bala-

toni Úttörőváros egykori igazgatójával együtt vehetett át.

Magócsi Károlyné sokoldalú, tevékenységben és sikerekben gazdag életút után most már megpihenhet. Talán vannak, akik úgy vélik: betegség szőlította el közülünk. Én másként gondolom. Bár azóta nem találkozunk, a ritka telefonbeszélgetések alapján úgy éreztem: szeretett férje tavaszi elvesztése után már csak árnyéka volt önmagának. Gondoljuk csak meg: 72 évi házasság – egy egész élet! - után egyedül maradni... Úgy gondolom, Erzsike egyszerűen csak követte Karcsi bácsit.

Egy régi görög legenda szerint az álruhában a Földön Járó Zeus és Hermész betért egy idős házaspár kunyhójába. Philemon és Baukisz (vagy – ahogy Ovidius átiratában a világ latinosan megtanulta – Baucis) szeretettel fogadták a vándorokat, és a maguk szerény, de szeretetteljes módján vendégül látták őket. Az istenek illően megköszönték a vendéglátást, és annyira elégedettek voltak vele, hogy hirtelenjében aranyos

templomot varázsoltak a szegényes viskó helyére, ahol a két öreg szolgálhatta Zeust, és egy kívánságukat is hajlandóak voltak teljesíteni. Philemon és Baukisz nem gazdagságot, kincseket kívántak, hanem azt, hogy egyikük se élje túl a másikat. Az istenek teljesítették a kérést. Amikor elérkezett az idő, öregapó és öreganyó lábai földbe gyökereztek, bőrük megkérgesedett, karjaikból ágak nőttek. Philemon tölgyfává, Baukisz hársfává változott, és a két fa ágai egymásba fonódtak. A közelben lakók még évszázadok múltán is mutogatták a két vénséges fát az arra járóknak. Talán még az sem lehetetlen, hogy Monor környékén barangolva mi is találunk két ilyen szétválaszthatatlan fát.

Drága Erzsike!

Nyugodj békében. Köszönjük, hogy ilyen hosszú ideig velünk voltál, hogy ittlétteddel megszépítetted életünk. Emlékeinkben, gondolatainkban továbbra is velünk maradsz.

Révész György

BESZÁMOLÓ

a Múltunk Öröksége Alapítvány 2020. évi tevékenységéről

Alapítványunk 2020-ban alapszabályának megfelelően, törvényes keretek között, a pandémia miatti korlátozások figyelembe vételével folytatta tevékenységét.

Személyi feltételek

2020-ban sikerült a dr. Tóth József halála, Magócsi Károlyné és Várhelyi Miklós lemondása nyomán kialakult helyzetet megoldanunk. A Fővárosi Törvényszék nyilvántartásba vette alapító okiratunk változását, mely szerint kuratóriumunk a továbbiakban háromtagú, és dr. Pap István és Révész György mellett harmadik kuratóriumi tagként Bede Kornélia Matilddal egészült ki. A kuratórium működése eközben alapszabályszerű volt, a kuratóriumi ülések minden esetben határozatképesek voltak. Fájdalmas veszteségünk, hogy dr. Szabó Imre, alapítványunk alapítója és Magócsi Károly, kezdetektől ak-

tív támogatónk áprilisban, Magócsi Károlyné, kuratóriumunk alapító tagja decemberben elhunyt. Záhonyi Ede korábbi rendelkezésének megfelelően és dr. Szabó Imre ettől eltérő vagy ezt kiegészítő rendelkezésének hiányában az alapítói jogokat a továbbiakban Záhonyi Barbara gyakorolja.

Kuratóriumi ülések

2020-ban a kuratórium két alkalommal tartott rendes ülést (február 21-én, és szeptember 12-én). A kuratóriumi ülések mindkét esetben határozatképesek voltak, azokon a felügyelőbizottság is képviseltette magát, valamint a szeptember 12-ei kuratóriumi ülésen még vendégként vett részt Bede Kornélia Matild. Mivel a Pedagógusok Szakszervezete XIV. kerületi helyiségében továbbra is fennállnak a műszaki problémák, a kuratóriumi ülésekre

minden alkalommal az alapítvány székhelyén (Budapest VI. Bajza u. 62.) került sor.

Kapcsolatok

Továbbra is jó szakmai kapcsolatunk van a Magyar Pedagógiai Társaság Mozgalmopedagógiai Szakosztályával (MPT MOPED) és a Magyar Úttörők Szövetségével, valamint azokkal a Zala megyei iskolákkal, ahol Marton Jenő egykor működött.

Díjak, kitüntetések

A kuratórium 2020-ban Szabadi László volt szakmári úttörő csapatvezetőnek, táboralapító-táborszervezőnek, iskolaigazgatónak ítélte a Marton Jenő-émlékérmet, amit az eredetileg tervezett március 14. helyett augusztus 29-én, a szakmári falunapon adott át kuratóriumunk elnöke.

A partner iskolák 2020-ban is örömmel fogadták megkeresésünket. A kuratórium elfogadta a partner iskolák felterjesztését, azonban a pandémia okozta korlátozások miatt az iskolák nem tartottak nyilvános ballagási, ill. tanévzáró ünnepségeket, azért felkérésünkre az igazgatók, ill. osztályfőnökök adták át az előzőleg az iskolák címére postán eljuttatott okleveleket és pénzdíjakat. Zalaváron Lucz Boldizsár, Sármelléken Potyondi Ádám, Keszthelyen Kalló Panna, Reziben Rénes Laura vehette át a Marton Jenő-díjat.

Az előző évben módosított, immár „Dr. Tóth József Ezüstfokos Vándordíja” elnevezésű elismerést a Természetjáró Fiatalok (TFSZ) elnöksége javaslata alapján 2020. február 23-án a TFSZ közgyűlésén Révész György adta át Kovács Dezső tőrvezetőnek, a TFSZ tiszteletbeli elnökének.

Rendezvények, események

2020-ra nem terveztünk nagyobb szabású rendezvényt, így a korlátozások e tekintetben nem érintettek bennünket. Igaz, így az uzdi gyűjtemény meglátogatására sem kerülhetett sor, viszont sikerült felkeresni Szekszárdon a gyűjtemény alapítóját, Renkecz József egykori uzdi igazgató-tanítót. A vele készített interjú Tájékoztatónk tavaszi számában jelent meg. A dunavarsányi gyűjteménynek helyet adó léte-

sítmény időközben gazdát cserélt. Az új tulajdonos-üzemeltetővel jó a kapcsolatunk, az időközben átrendezett kiállítást júniusban kerestük fel, amikor éppen egy csoport ismerkedett a Záhonyi Ede hagyatékából származó úttörő emlékekkel.

Tájékoztató

2020-ban is 8-8 oldalon jelentettük meg alapítványunk Tájékoztatójának tavaszi és őszi számát.

Gyűjtemény

2020-ban is csak szerényebb mértékben gyarapodott gyűjteményünk, aminek egyik oka az, hogy a Thököly úti technikai nehézségek miatti tárolási gondjaink továbbra is fennállnak. Ugyanakkor egész évben folyamatosan zajlott a Magyar Úttörők Szövetsége székhelyén tárolt iratok, dokumentumok rendszerezése, ezek az év végére kutatható állapotba kerültek.

Gazdálkodás

Az 1%-okból alapítványunk számájára 2020-ban az előző évhez hasonló összeget, 87.691Ft-ot utalt át a NAV (2019-ben ez az összeg 86.123Ft volt), viszont a nyilvánvalóan nehezebb körülmények ellenére – bár a támogatók száma némileg csökkent – az évihez képest nőtt a támogatásokból befolyó összeg, 46

támogatónk összesen 223.200 Ft-tal járult hozzá alapítványunk eredményes működéséhez. (Az elmúlt évben a támogatók száma 53, a teljes támogatási összeg 179.900 Ft volt.) A Nemzeti Együttműködési Alaphoz benyújtott működési pályázatunk 2020-ban ismét 200.000 Ft vissza nem térítendő támogatásban részesült.

A 2019 májusában vásárolt 100 db Zwack részvény árfolyama továbbra is alacsonyabb a vételárnál (az 17500Ft/db árfolyam helyett december 31-én 16800Ft/db volt), a veszteséget (valamint a költségeket) még a 300Ft/db osztalék sem fedezi.

Alapítványunk könyvelését az elmúlt évben is a Székely Bt. vezette. A könyvelés az előírásoknak megfelelő volt, adóbevallásunk és a statisztikai adatszolgáltatás időben elkészült, a szükséges információkat mindig pontosan megkaptuk, ezért köszönet illeti Székely Mária és Lakatos Tamás könyvelőket.

Egyebek

2020-ban dr. Szabó Imrétől, Magócsi Károlytól és Magócsi Károlynétól búcsúztunk. Emléküket kegyelettel őrizzük.

(Elfogadta a kuratórium 2021. március 24-ei ülésén.)

A MÚLTUNK ÖRÖKSÉGE ALAPÍTVÁNY

2021. évi munkaterve

- 2021-ben három alkalommal – májusban, szeptemberben és decemberben – terveztünk rendes kuratóriumi ülést. Amennyiben a járványügyi helyzet ezt indokolja, a kuratóriumi ülések száma csökkenhet. Ha a technikai feltételek lehetővé teszik, az elmaradó kuratóriumi ülések helyett online üléseket fogunk tartani.
Felelős: Révész György
Határidő: folyamatos
- Továbbra is együttműködünk a Magyar Pedagógiai Társasággal, a Magyar Úttörők Szövetségével és a Természetjáró Fiatalok Szövetségével.
Felelős: Révész György, Várhelyi Miklós
- Továbbra is folyamatos feladatunk új támogatók bevonása, jelenlegi támogatóink aktivizálása, támogatói adatbázisunk frissítése.
Felelősök: a kuratóriumi és a felügyelőbizottság tagjai
Határidő: folyamatos
- Továbbra is folyamatos feladatunk mozgalomtörténeti gyűjteményünk bővítése. További lépéseket teszünk az összegyűlt anyag szakszerű és biztonságos tárolása, valamint lehetőség szerinti feldolgozása és közzététele érdekében. Ebben együttműködünk a Magyar Úttörők Szövetségével és más szervezetekkel. Aktuális tennivalók:

a) megteesszük az előkészületeket a Thököly úton tárolt gyűjteményrész elszállítására és elhelyezésére;

b) feldolgozzuk dr. Szabó Imre hagyatékát, és gondoskodunk biztonságos tárolásáról;

c) a gyűjteményről készült nyilvántartást hozzáférhetővé tesszük honlapunkon.

Felelős: Révész György

Határidő: szeptember 30.

5. Immár kiadóként folytatjuk a Mozgalompedagógiai füzetek sorozatot, amelynek 2021-ben megjelentetjük a következő kötetét.

Felelős: Révész György

Határidő: június 30.

6. A Magyar Pedagógiai Társasággal és a Magyar Úttörők Szövetségével együttműködve megemlékezünk a magyar úttörőmozgalom 75. születésnapjáról.

Felelős: Révész György

Határidő: június 30.

7. Örömmel vállalt fontos kötelezettségünk az alapítványi díjak és elismerések odaítélése. 2021-ben a következő díjak átadását tervezzük:

- a) Marton Jenő-émlékérem (1 db)

Felelős: Révész György

Határidő: szeptember 30.

- b) Marton Jenő-díj (4db), együttműködve a partner iskolákkal.

Felelős: Révész György

Határidő: június 18.

8. Kommunikációs feladataink:

- a) 2021-ben is legalább két alkalommal jelentetjük meg Tájékoztatónkat.

Felelős: Révész György

Határidő: április 15., november 15.

- b) Gondoskodunk honlapunk rendszeres karbantartásáról.

Felelős: Révész György

Határidő: folyamatos

Bemutakozik kuratóriumunk új tagja

Bede Kornélia Matild vagyok, sokan csak Bede Nelliként ismernek.

Ráckeve születtem 1948. augusztus 8-án. Édesanyám, Melczer Kornélia Matild háztartásbeli, édesapám Bede Miklós szabó mester. Egy testvérem van, Miklós Zoltán.

Az általános iskolai és gimnáziumi éveim szülőhelyemhez kötődnek. Ezekben az években kapcsolódtam be a közösségi életbe, kisdobos, úttörő majd KISZ tag lettem. A mozgalmi életen kívül alapítóként vettem részt a gimnáziumi honismereti szakkör munkájában. Életem meghatározó időszaka volt ez, szeretettel gondolok vissza az ekkor szerzett élményekre, melyeket a táborok, túrák, seregszemlék (mesemondás és ének), majd a kutatómunka, a pályázatok és a kajakozás jelentettek.

1966-1970, a főiskolás évek Szegeden, a Tanárképző Főiskola biológia-mezőgazdasági ismeretek és gyakorlatok szakon. Itt a TDK munkájába kapcsolódtam, két alkalommal is indultam dolgozattal, mindkettő dobogós helyezett lett.

1970-2006-ig munkásévek Dömsödn. Az általános iskolában tanítottam a biológia-mezőgazdasági ismereteket és gyakorlatok szaktárgyain kívül éneket, történelmet és fizikát is. Nyugdíjba a speciális nevelést igénylő gyermekek közt folytatott tevékenységem után mentem. Munkám során mindig, az értékek voltak fontosak. A szabadidős tevékenység által adódó lehetőségeket is az ismeretek elmélyítésére használtam. A projekt programokat beépítettem a tanítási órák anyagába. Ezt egy pályázat keretében meg is írtam, amely II. helyezést ért el. Tanítványaim sikerei – a TKM, a Néprajzi Múzeum, a Mezőgazdasági Múzeum, a Környezetvédelmi Minisztérium, a Lakitelek Alapítvány és a MÚSZ által kiírt pályázatokon elért dobogós helyek – voltak a legnagyobb elismerések számomra. A mozgalmi életben szerepet vállaltam, voltam rajvezető, csapatvezető. A rendszerváltás után tovább vezettem a gyermekközösséget 2760. számú „Mi Közösségünk” néven. Kirándultunk, táboroztunk, környezetvédő tevékenységet folytattunk, pályázatokat írtunk.

Magánéletem sikere a két gyermekem, Ők az első házasságomból születtek. Sándor 1973-ban gépjármű technikus, Kornélia 1977-ben gyógypedagógus, később agrármérnök diplomát is szerzett.

2006-tól a nyugdíjas évek: a dömsödi közösségi életben továbbra is részt veszek, énekkar, értéktár, amíg az egészségem megengedi. Megtiszteltetés számomra a kuratórium munkájába történő felkérés. Szeretnék hasznos, aktív tag lenni!

Elismeréseim: „Dicsérő Oklevél” úttörővezetői munkáért (1972, „Kiváló Úttörővezető”(1987), „Gyermekekért Elismerő Plakett” I fokozata (1995), „Gyermekekért Érdemérem” (1999), „Pedagógus Szolgálati Emlékérem” (2006), „Dömsödért Emlékérem” (2009).

Köszönjük támogatóinknak, hogy adományaikkal, 1%-felajánlásaikkal az elmúlt években lehetővé tették Alapítványunk működését. A segítségre ma nagyobb szükségünk van, mint bármikor. Amennyiben személyi jövedelemadójuk 1%-át akarják alapítványunk javára felajánlani, adószámunk: **18080320-1-42**.

Egyéb támogatásokat, felajánlásokat köszönettel fogadunk – közvetlen átutalással vagy a mellékelt cseken – a **10404027-00005766-00000002** bankszámla számon.

***A Magyar Úttörők Szövetsége,
a Múltunk Öröksége Alapítvány és a
Magyar Pedagógiai Társaság***

szeretettel és barátsággal hívja és várja mindazokat, akik még számon tartják, hogy június 2. a Magyar Úttörők Szövetsége születésnapja. Hívjuk és várjuk azokat a barátainkat, akiknek fontos ez a nap, akiknek életútjában fontos szerepet töltött be a mozgalom, akik szívesen emlékeznek úttörő múltjukra, akik szívesen találkoznának egymással e nap kínálta alkalommal.

A születésnap kapcsán

- nyílt napokra kerül sor a Magyar Úttörők Szövetsége jelenlegi székhelyén, Budakalászon. Május 31. és június 4. között az érdeklődők bepillanthatnak a Magyar Úttörők Szövetsége itt őrzött dokumentumaiba (iratok, régi pályázatok, csapattörténetek stb.), megtekinthetik az ez alkalomra összeállított mini-kiállítást, s mindezzel kapcsolatban tapasztalatot cserélhetnek egymással, illetve konzultálhatnak a gyűjtemény gondozójával, Révész Györggyel, más szakértőkkel, „koronatanúkkal”;
- június 5-én a Magyar Úttörők Szövetsége központi táborába, Taksonyba várunk. Itt baráti találkozó keretében emlékezünk meg az évfordulóról, megtekinjük az Úttörővezető egykori főszerkesztője, Záhonyi Ede hagyatékából összeállított gyűjteményt, este pedig tábortűz mellett eleveníthetjük fel emlékeinket.

A tervezett program:

**A végleges program minden elemében az aktuális járványügyi helyzet függvénye!
A programokra jelentkezőket az aktuális változásokról személyesen tájékoztatjuk.**

I. Nyílt napok az archívumban (2092 Budakalász, József Attila u. 46.)

május 31.	9.00 – 13.00
június 1.	13.00 – 17.00
június 2.	9.00 – 13.00
június 3.	13.00 – 17.00
június 4.	9.00 – 13.00

II. Születésnap találkozót Taksonyban (2335 Taksony, Sziget sétány 7 – 9.), 2021. június 5-én:

15.00 -ig:	beérkezés, szabad program
15.00 :	köszöntő, néhány szó az elmúlt 75 évről
16.30 – 18.00:	úttörő-történeti kiállítás megtekintése
18.30 – 19.30:	vacsora
20.00 -	tábortűz

Kérjük, töltsd ki a mellékelt jelentkezési lapot, s jelöld be azokat a programokat, amelyeken részt kívánsz venni, majd küldd vissza az ott megadott címre. Erre feltétlenül szükség van az étkezési és szálláshely létszám tervezése miatt, valamint azért is, hogy bármilyen változás esetén értesíteni tudjunk.

Rapcsák Tibor (1936–2021)

A vasdiplomás tanító, ének–karnagy szakos tanár, ének szakfelügyelő, szaktanácsadó 2021. január 10-én örökre távozott. A Madaras-Újfalui Általános Iskolában tanított 1954-59-ig. 1959-61-ig a bácsalmási járás úttörőtítkára. A járás megszűnése miatt került Kiskunhalasra, ahol az úttörőház igazgatójaként és városi úttörőtítkár majd -elnökként folytatta a mozgalmi munkát 1977-ig. Közben Szegeden ének-karnagy szakos tanári diplomát szerzett. Aztán a város közművelődési felügyelője, majd a helyi MSZMP Városi Bizottságának osztályvezetője volt. 1982-96 között a Szűcs József Általános Iskola igazgatóhelyettese, utána még éneket tanított, szaktanácsadóként működött.

Az úttörőház irányítása alatt végzett tevékenységéről (a vezető-képzésről, a sokféle szakkör eredményes, elismert munkájáról, a rendezvényekről stb.) és a város úttörőcsapatai színvonalas munkájának eredményeiről (a város mindhárom nagy iskolájának úttörőcsapata megkapta a legmagasabb országos kitüntetést, a KISZ KB Vörös Selyemzászlaját.) tanulmányt írt, amelyet dr. Nádházi Lajos A magyarországi úttörőintézmények története és adattára című könyvéhez felhasznált. Kiskunhalas tanyai iskoláiban segítette az úttörőcsapatok megalakítását, a helyi nyári őrsvezetőképző táborok vezetője, a megyei vezetőképző táborok oszlopos tagja. A város kunfehértói úttörőtáborára létrehozásának kezdeményezésében,

Dósa István Marton Jenő-érmének átadásán, 2015-ben

építésében, működtetésében, a táborozások programjainak kidolgozásában, azok megvalósításában jelentős szerepet vállalt. A város sikondai váltótáborának létrehozását szorgalmazta, megvalósításának egyik motorja volt. Későbbi beosztásaiban is figyelemmel kísérte a gyermekek szabad idejének számukra vonzó tartalmakkal történő megtöltését.

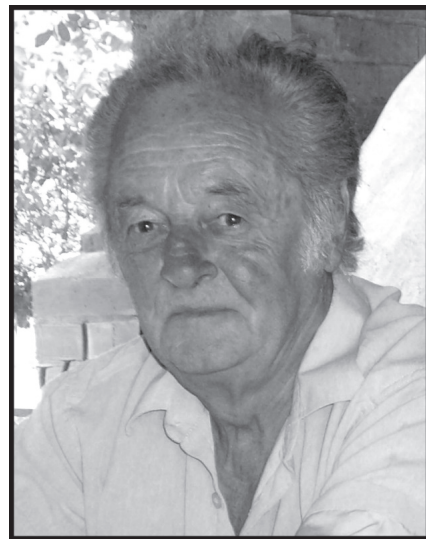
Harmonikáját mindig vitte magával. Elővette a többünk által „porszívónak” nevezett, kedves hangszerét, és jó hangulatot teremtett a gyerekek, az ifik és a pedagógus résztvevők körében egyaránt. 1997-től az úttörővezetők megyei találkozóján nemcsak mindig részt vett, hanem mozgósított azokra, és harmonikájával a programokban közre is működött.

Ének óráira is vitte hangszerét. Ének tanárként azt vallotta, hogy az ő óráinak könnyedeknek, vidámaknak, pihentetőeknek kell lenniük a gyerekeket szellemileg megterhelő más tantárgyak között. El tudta érni, hogy a gyerekek kedvelték, várták az ének órákat. Szakfelügyelőként, szaktanácsadóként ezt a hitvallását terjesztette is.

Nyugdíjasként fő foglalkozása a kertészkedés lett. Megtermelt gyümölcs- és szőlőfeleslege indította otthoni pálinkafőzésre. Jó lepárlólkészülékével nemcsak minőségi párlatokat készített, hanem tapasztalatait szívesen osztotta meg más, főleg kezdő otthon főzőkkel. Ebben is szaktanácsadóvá vált.

Jellemvonásai között kiemelhető az alaposág, a megbízhatóság, a pontosság, a magas minőségre törekvés, a plusz feladatok vállalása mind a közmind a magánéletben. Csendesen, a figyelmet magára nem felhívóan tudott nagyon színvonalas lenni. Hobbija volt az utazás. Feleségével Európa szinte minden országába ellátogattak, eljutottak Indiába, Kínába is.

Munkáját, teljesítményeit elismerésekkel jutalmazták. Csoportvezetőként nemzetközi pionírtáborokban vett részt. Megkapott szinte minden úttörő- és ifjúsági mozgalmi kitüntetést (Kiváló Úttörővezető, Úttörővezető Érdemérem, Aranykoszorús KISZ Jelvény, KISZ Érdemérem) később az Oktatásügy Kiváló Dolgo-

zója kitüntetést is kiérdemelte.

Polgári temetés keretében egykori kollégája búcsúztatta nagyon korrekten, semmit nem hagyva ki élettörténetéből. A sírnál tíz évig volt megyei úttörőelnöke, akitől 1972-ben a kollégák nevében más munkakörbe távozása alkalmából éppen ő köszönt el, az alábbi szöveggel búcsúzott vele, tőle:

Végrendelet
(Reményik Sándor nyomán)

*Fáradtságom adom az esti árnyak,
Színeimet vissza a szivárványnak.
Megnyugvásom a tiszta, csöndes égnek,
Mosolygásom az őszi verőfénynek.
„Mozgalmas” múltam levél- és
könyvtárnak,
Lobogásom a tábortűzi lángnak.*

*Néhány kis titkom rábírom a szélre,
Semmit se várva és semmit se kérve.
Mik üldöztek át tüskén, vad bozótton:
Kétségeim a buckában szétszórom.
Harmonikahang marad langy szellőre,
Dallam ritmusa kopogó esőre.
Rejtett humorom vesszen feledésbe,
Marad sok vidám éneklés emléke.
Íz igényt hagyom az érő gyümölcsre,
Pálinkahobbim új otthon főzőkre.
Szorgalmam tovább él az unokákban,
Kertem illata méhek szaglásában.*

*Szellemem érheti áldás vagy átok,
Hamvam Madaras földjébe ássátok.
Engem ezután ne keressetek,
Leszek sehol – és mindenütt leszek.*

Mozgalmi múltját egész életében büszkén vállalta. Vezetői nyakendőjével az urnáján szállt a sírba.

Dr. Pap István

Kedves Olvasóink!

Az alábbi „lelemény” - mely Trencsényi László jóvoltából került gyűjteményünkbe – 75 évvel ezelőtt íródott, és az Új Szóban jelent meg. Az írás műfaja fiktív levél (a levél írója és címzettje fiktív levelezőtársak), a maga korában gyakori forma, a célközönség számára közérthetően magyarázza mondanivalóját, ezáltal a „sokféleség az egységben” gondolatot, valamint a háromszögletű nyakkendő ideológia hátterét.

A szerző a magyar úttörőmozgalom szellemi atyja, Trencsényi-Waldapfel Imre, aki az Új Szó gyermekrovátát vezette, és játékosan 11 éves fia, Imre András kettős keresztnevét osztotta el a „levelezőpajtások” között.

Kedves András!

A szegény Pajtást szívből meg-sirattam, de nemcsak én, hanem az egész csapat, mert leveledet bele-tettem mindjárt a fali újságba és így úttörő pajtásaim is olvasták. A Hattyú két kisfiának viszont mindnyájan nagyon örültünk és helyeslem azt a javaslatodat is, hogy neveljük mind-kettőt úttörő-kutyának. Nem tudom, adtatok-e már nevet nekik? Én a magam részéről ajánlom, hogy az egyiket nevezzük az öreg Pajtás emlékére Pajtásnak, a másikat pedig az anyja után Hattyúnak. S hogy a két Hattyút odahaza akkor se lehessen összetéveszteni, mikor a kis Hattyú felcseperedik, a két testvér közül a Pajtást tartsátok otthon magatoknál és a Hattyút küldd el nekünk Budapestre, amikor elválasztjátok.

A csapatomnak különben az a véleménye, hogy ti is igazi úttörőmunkát végeztetek a Hűség Erdejében és ezért a távolból is szívesen fogadunk mindnyájan az úttörőpajtások közé téged és az összes bakonyi úttörőt. Csak az van még hátra, hogy ti is fölvegyétek az úttörők háromszögletű nyakkendőjét. Tudom, hogy tartozom még a nyakkendő magyarázatával. De nem jártál rosszul vele, hogy erről nem írtam a múltkor bővebben. Azt hiszem, ma már jobban meg tudom magyarázni, mint a múltkor tudtam volna.

Azt persze mindig tudtam, hogy kell valami közös jel, amelyről már messziről fel lehessen ismerni, ki úttörő és ki nem. Az is nagyon okos dolog, akárki találta ki először, hogy minden úttörő egyformán viselje, egyforma piros gyűrűbe szorítva elől, mert ez az egyformaság is azt mutatja, hogy szerte az országban minden úttörő összetartozik. S hogy mégis az egyforma alakú és egyen-

lőképpen megkötött háromszögletű nyakkendőt minden csapat más színben viseli, az arra vall, hogy az úttörők nagy egységén belül minden csapat külön szint jelent, azaz más és más nótákkal, más és más játékokkal, más és más munkával gazdagítja a közös úttörő életet. Képzeld csak el, milyen szép lesz egyszer majd – talán már jövőre! – egy országos nagytábor! A tábor életéhez és felépítéséhez minden csapat avval fog hozzájárulni, melyhez ő ért a legjobban, a tábortűz körül minden csapat azt a nótát fogja énekelni, amely az ő szülőföldjén termett. Milyen színes sokféleségből fog kialakulni ez az egység, mint ahogy a sokféle színben tarkálló nyakkendő is egyforma szabásával az egységet jelképezi a sokféleségben.

Körülbelül ennyi az, amit már a múltkor is megírhattam volna neked a mi nyakkendőnkéről. Ma azután már sokkal többet tudok írni róla.

Tegnap a mi őrünk összejövete-lén az egyik úttörő pajtás – Péter, a helyettes őrvezető – a régi spártaiakról beszélt. Tudniillik mi abban állapodtunk meg, hogy ha valamelyikünk iskolában, műhelyben vagy akárhol valami olyasmit tanul, aminek az egész őr, vagy éppen az egész csapat hasznát láthatja, azt köteles az összejövetelelen kihirdetni. Péter bátyja gimnáziumba jár. Elég okos fiú, csak egy kicsit felvágós, de újabban azért néha ő is eljön Péterrel mi közénk, és Péternek megengedi, hogy a történelemlönyvét használja. Péter aztán csuda jó dolgokat ír ki belőle a fali újság számára. Hát tegnap még a könyvet is lehozta magával Péter, hogy abból olvasson fel nekünk valamit. Arról volt szó a könyvben, hogy a spártaiak valamikor régen, talán már 3000 esztendeje is van annak, ünnepeiken három kó-

rusba álltak össze. Az egyik karban az öregemberek énekeltek, a másikban a férfiak, a harmadikban a gyermekek. Az ünnepi éneket az öregek kezdték és így énekeltek:

- *Mi voltunk egykor bátorszívű férfiak!*

A férfiak kara folytatta:

- *Mi most vagyunk, ha úgy tetszik, megláthatod!*

A gyermekek kara végezte:

- *Mi meg leszünk, sokkal különbek nálatok!*

Mindnyájunknak tetszett ez a hármas kardal, de nem tudtuk, mit akar vele Péter.

- Hát nem értitek? – magyarázta Péter. – A nagyapák és az apák és az unokák három nemzedéke. Nyakkendőnk három szöglete is ezt a hármas egységet jelképezi. És arra kell felkészülnünk, hogy mire meg-növünk, szüleinknél is erősebb és bátrabb és öntudatosabb harcosai legyünk a fejlődésnek.

Szó ami szó, mindenkinek tetszett Péter beszéde. Nekem is. De aztán hirtelen eszembe jutott a Hűség Erdeje megint, és az öreg bükkfa, melybe akkor régen a nevünket véstük mi ketten. És egyszerre úgy éreztem, hogy nem csak te meg én fogtunk ott kezét akkor az öreg bükkfa alatt, hanem a te kezeddél meg az én kezemmel a falu meg a város nyúltak egymás felé, hogy örök hűséget fogadjanak egymásnak. És szót kértem:

- Én azt gondolom, hogy a háromszögletű nyakkendő tökéletes egységet alkotó három szögletével a dolgozó társadalom három rétegét, a munkásságot, a parasztságot és az értelmiséget jelképezi. Mert az úttörőmozgalomban egy célért fogtak össze, együtt, egymást segítve készülnek a jövőre Magyarország jövőendő munkásai, földművesei és tanítói, mérnökei, orvosai.

Sokat vitatkoztunk ezen, végül is határozatba ment, hogy az őr mindkét magyarázatot elfogadja. A mi őrünk nyakkendője különben fehér színű, piros szegéllyel. Írd meg, hogy ti melyik szint választjátok! Előre!

Türelmetlenül várja válaszodat hű úttörő pajtásod

Imre

Könyvajánló

Viczai Péter: Viszockij nyomában avagy a Nord-jelenség.

Versek, dalok, anekdoták

Az énekmondók ma is velünk vannak, mint ahogy mindig is velünk voltak az emberiség történelme során. Mellénk telepedtek a tábornokoknál, középre penderültek a vásár forgatagában, bókoltak a váruddal, vitézek gyűrűjében regéltek a nagy csaták hőseiről, vigasztalták a bujdosókat. Ma alkalmi színpadokon vagy aluljárókban, ritkábban előadótermek színpadain énekelnek tréfás, szomorúságos vagy éppen szerelmes dalokat, néha szenvedélyeket szítanak és ellenállásra biztatnak, miként legenda-beli makacs elődeik, a walesi bárdok.

Az énekmondók, bárdok, igricek rendszerint sokoldalú – újmódi kifejezéssel multifunkciós – művészek: többnyire maguk szerzik a maguk írta versek zenéjét, és maguk is adják elő azokat. Nemkülönben Gennagyij Nord is. Aligha véletlen, hogy az orosz nyelvvel, kultúrával, művészettel foglalkozó írástudók közül éppen egy Viszockij-kutató figyelt fel Nordra, s második átdolgozott kiadásban megjelent kötetének bevezető tanulmánypárja logikus módon rimel egymásra: VLAGYIMIR VISZOCKIJ – Egy kevésbé feltárt irányzat a Viszockij-kutatások rendszerében: a bárd sajátos zenei világa, ill.: GENNAGYIJ NORD – A modern kor bárdja, avagy a mai Viszockij?

Nord előadásmódja azonban nem olyan nyers, mint Viszockijé, versei, szonjai könnyedebbek, helyenként kifejezetten szentimentálisak. Persze, a kor is más, a körülmények is mások. Nem mintha Nord élete sokkal kellemesebb lenne. Ahogy Leonyid Volodarszkij kortárs orosz

költő írja ajánlásában: „Természetesen mindenkinek saját valósága van. Az egyik a szabadságot és igazságot rosszul viselő szovjet éra üldözött fenegyereke, míg a másik a modern világban helyét nehezen lelő Oroszország költője. Viszockij a legszörnyűbb rémálmaiban sem képzelhette volna, hogy Oroszország és Ukrajna antagonisztikus ellentéteket tápláló külön és önálló államokként jelenjenek meg valaha is az életünk során. Nord számára viszont a kelet-ukrajnai események, a kegyetlen donyecki testvérháború szinte korunkbeli történelmi tény!” Nord maga így reagál a konfliktusra: „Felérni ésszel, nehéz már nagyon, / Donyeck, hol fegyver a térség ura, / Fény, nyugalom s víz kevés nagyon, / Tán az (új) orosz-ukrán sors fintora. // Vagy a rokonvér tán csak ennyit ért, / Vagy túlteng az ügybuzgó jellem? / Megértem, hogy testvér a testvéért, / Azt viszont nem, ha egymás ellen!” (Gennagyij Nord: Új-Oroszország. Ford: Viczai Péter.)

A verseket és dalokat a kötetben viccek és aforizmák követik. Ezek némelyike csak egy fintor, de van közöttük olyan is, amely egy-két sorba sűrített kabarétréfa, némelyik meg éppenséggel korrajznak is beillik. Közös sajátosságuk fanyar, kesernyés, néha kifejezetten vaskos, már-már a fekete humorhoz közelítő hangvételük. Ízelítőül néhány ezek közül:

„- Doktor úr, a beteget elvesztettük.
- Majd ha találunk egy másikat, akkor szóljanak. Addig elmegyek enni.”

„Ha az ember élni akar, az orvostudomány tehetetlen.”

„Furcsa idők járnak: a telefon gombmentes, az ajtó kilincsmentes, a kapcsolat érzelemmentes, az ember agymentes.”

Akár az előbbiek folytatásai is lehetnének, mégis, kötöttségük okán külön fejezetbe kerültek a rímbe szedett, négy soros szösszenetek. Ez a sajátosan nordi műfaj, az ún. lja-guhi. Bár műfaji megjelölésként nem szokás lefordítani, a szó eredeti jelentése „békák”. (Némi fantáziával „vartyogás”-nak is fordíthatnánk.) Kötetbeli gyűjtőcímük mindenesetre egyszerűbb: Négy sorosok.

Külön meg kell említeni, hogy az orosz nyelv klasszikusokon pallérozódott ismerője Nord olvasása közben bizony el-elakad. Ember legyen a talpán, aki a modern orosz nyelv, és különösen a Nord által magától értetődő természetességgel használt szleng kifejezéseit, fordulatait átültetni vállalkozik. Mert csak átültetni lehet, lefordítani nem – lévén a két nyelv gondolkodásmódja annyira különböző. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt sem, hogy ugyanazok a szavak, mondatok gyakran egészen más mögöttes tartalmat nyernek Budapesten, mint Moszkvában, vagy éppen Donyeckben. Viczai sikerrel kerülte el a buktatókat, tanulmányával, műfordításaival sikerült hitelesen bemutatnia korunk egyik kimagaslóan termékeny és népszerű orosz szerzőjét, előadóművészt, televíziós személyiségét.

A szerző dr. Viczai Péter orosz nyelv-tanár, műfordító, a Budapesti Gazdasági Egyetem docense, az orosz nyelv és kultúra lelkes magyarországi propagátora, Viszockij életművének legjelentősebb – Oroszországban is elismert – magyar kutatója, egyben alapítványunk régi támogatója.

Az irodalmi fejezeteiben bilingvis, fűzött kötet a Hungarovox kiadónál jelent meg 2020-ban. Szerkesztette Viczai Péter, lektorálta Trombitás Endre, anyanyelvi lektor Viczai Natália, a borítótér Pereszlényi Helga munkája.

A Múltunk Öröksége Alapítvány Tájékoztatója

Felelős kiadó: A Múltunk Öröksége Alapítvány

Nyomdai előkészítő: Révész György
Nyomás: Civil Nyomda, Szeged

Honlapunk: <http://www.multunkoroksege.hu>

Elektronikus levél cím: kapcsolat@multunkoroksege.hu

Postacímünk: 1062 Budapest Bajza u. 62.